

## **Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

*V rámci státní závěrečné zkoušky budou komisí pokládány dílčí otázky z níže uvedených okruhů. Komise zpravidla klade otázky tak, aby souvisely a upřesňovaly problematiku diplomové práce v její praktické i teoretické rovině.*

### **DĚJINY VÝTVARNÉ KULTURY A PÉČE O PAMÁTKY**

#### **1. Grafické techniky**

**tisk z výšky:** počátky evropského dřevořezu 15. – 17. století, šrotový tisk, olovoryt, originální zinkografie, techniky dřevorytu – vznik a rozvoj v 19. stol., význační umělci.

**tisk z hloubky:** mědirytina, lept, akvatinta, vernis mou, rezerváž, mezzotinta, vývoj technik, dobové zařazení, osobnosti

**tisk z plochy:** kamenotisk – litografie, agrafie, ofset, serigrafie, monotypie, šablonová malba – pochoir, cliché verre

#### **2. Počátky knižní kultury, počátky knižní produkce v Čechách a na Moravě do konce 15. stol.**

Typologie knižní vazby, knižního bloku, iluminace, knihtisk obsahová stránka, nejvýznamnější knihy a jejich charakteristika.

#### **3. Vynález knihtisku a knihtisk v Čechách 16. - 18. stol.**

Předchůdci knihtisku, deskotisky, blokové knihy, J. Gutenberg. Významní nakladatelé, tiskaři a knihaři české a světové provenience.

#### **4. Knižní tvorba 17. – 19. století**

Knižní tvorba světová, knižní tvorba v Čechách a na Moravě. Význační typografové, knihtiskaři, ilustrace, knihaři. Druhy tištěné literatury, význačné osobnosti, typologická a typografická stránka, koncepce knižního bloku a knižní vazby ve světě a v českých zemích, význačné osobnosti

#### **5. Počátky české moderní knižní tvorby a ilustrace**

Anglické hnutí Arts and Crafts Movement (Ruskin, Morris) a jejich vliv na české prostředí. Konec 19. – počátek 20. Století (do roku 1918), Z. Braunerová. A. Procházka a Moderní revue – význam pro rozvoj české kultury. J. Váchal, K. Dyrnyk, V. Preissig, F. Koblíha, F. Bílek.

#### **6. Česká ilustrace a kniha ve 20. století**

Od 20. let do konce století. Česká bibliofilie, charakteristika, výrazné osobnosti, ilustrátoři, vydavatelé, významné edice. Osobnosti české typografie 20. století.

#### **7. Dějiny písma a typografie**

Vývoj písma, tisková písma, první tiskové techniky, knihtisk, digitální tisk.

Techniky tisku užívané v polygrafickém průmyslu

#### **8. Vznik a počátky evropské fotografie**

#### **9. Významné osobnosti české fotografie**

#### **10. Principy základních tiskových technik**

(knihtisk, flexotisk, ofset, hlubotisk, sítotisk). Polygrafické materiály. Reprodukce obrazu, aditivní a subtraktivní míšení barev, autotypické síťování, náhled, nátisk. Příprava tiskových forem. Tiskové stroje (archové, kotoučové), funkční části strojů.

## **Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

### **Základní studijní literatura:**

- R. Agte (ed.), *Slovník světové kresby a grafiky*, Odeon, Praha 1997  
Baleka J., *Výtvarné umění, výkladový slovník*, Academia, Praha 1997  
Beckerová G., *Secese*, Slovart, Praha 1998  
Blažej B., *Grafická úprava tiskovin*, SPN, Praha 1990  
Bohatcová M., *Česká kniha v proměnách staletí*, Panorama, Praha 1990  
Cobden/Sanderson TJ., *Ideální kniha neboli krásná kniha*, vyd. A. Novák, Praha 1925  
J. Dyntar (ed.) *Technologie ruční sazby*, SNTL, Praha 1957  
Geistlich E. – Mrkvička J., *Ročenka českých knihtiskařů*, Spolek faktorů knihtiskáren a písmolijen pražských, 1912  
Hlaváček L., *Začátky moderní české knihy. IN: Výtvarné umění, dvojčíslo 8-9*, 1970  
Holešovský F., *Čeští ilustrátoři v současné knize pro děti a mládež*, Albatros, Praha, 1989  
Chvála A., *Kniha o knize*, Gremium knihkupců a nakladatelů v Praze, 1940  
Juna Z., *Lept a příbuzné techniky*, SNKLHU, Praha 1954  
Klimák V. M., *Malý slovník bibliofila*, SČB, Památník národního písemnictví, Praha 1989  
Klimešová H., *Josef Portman, knihtiskař litomyšlský*, Regionální muzeum v Litomyšli, 2008  
Kneidel P., *Z historie evropské knihy*, Svoboda, Praha 1989  
Kocman J. H., *Medium papír*, Vysoké učení technické v Brně, 2004  
Krejča A., *Techniky grafického umění*, Artia, Praha 1981  
Matějček A., *Ilustrace*, Praha 1931  
Marco J., *O grafice*, Mladá fronta, Praha, 1981  
Pavlát L., *Tajemství knihy*, Albatros, Praha 1988  
Rambousek J., *Dřevořez, dřevoryt a příbuzné techniky*, Praha 1957  
Rambousek J., *Litografie a ofset*, Pražské nakladatelství V. Poláčka, Praha 1948  
Rambousek J., *Slovník a receptář malíře – grafika*, SNKLHU, Praha, 1954  
Slezák M. (ed.), *Písmo ve výtvarné výchově*, SPN Praha, 1981  
*Spolek českých bibliofilů 1908 – 2008, sborník ke stému výročí založení*, SČB, Praha 2008  
Šimon T. F., *Příručka umělce – grafika*, J. Štenc, Praha 1921  
Šimon T. F., *Dřevoryt*, J. Štenc, Praha 1927  
Štorm F., *Eseje o typografii*, Společnost pro Revolver Revue, Praha 2008  
Šindelář D., *Vědecká ilustrace v Čechách*, Obelisk, Praha 1973  
Tobolka Z., *Kniha, její vznik, vývoj a rozbor*, Orbis, Praha 1990  
Vích Z., *Vybrané kapitoly o umělecké ilustraci*, Gaudeamus UHK, Hradec Králové 2004  
Voit P., *Encyklopedie knihy, knihtisk a příbuzné obory v 15. - 19. století*, Praha 2006

### **Literatura k dějinám fotografie:**

- Anděl J., *Příběh moderního média* (kat. výst.), Galerie Rudolfinum 2004  
Anděl J. – Dufek A. – Šmejkal F., *Česká fotografie 1918 – 1938* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně 1981  
Balajka P. – Birgus V. – Dufek A. (et al.), *Encyklopedie českých a slovenských fotografů*, Praha 1993  
Birgus V. – Scheufler P., *Fotografie v českých zemích 1839-1999 – chronologie*, Praha 1999  
Birgus V. – Bonhomme P. – Dufek A. et al., *Česká fotografická avantgarda 1918 – 1948*, Praha 1999  
Dufek A. – Teplá J., *Česká fotografie 1939 – 1958 ze sbírek Moravské galerie v Brně* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně 1998  
Dufek A., *Fotografie jako umění v Československu let 1959 – 68* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně 2001  
Dufek A. – Ingerle P. – Teplá J. et al., *My 1948 – 1989* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně 1999  
Dufek A., *Společnost před objektivem 1918-1989* (kat. výst.), Moravská galerie v Brně, Obecní dům Praha 2000

## **Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

### **DĚJINY VÝTVARNÉ KULTURY A PÉČE O PAMÁTKY**

#### **1. Počátky malby na textilní podložce v Evropě – od počátku do konce 16. století**

První zmínky o malbách na textilní podložce, druhy uměleckých děl na textilní podložce, druhy materiálů, technika malby, první významní tvůrci.

#### **2. Malba na textilní podložce v Itálii v 17. až 19. století**

Technika malby, druhy materiálů, nejvýznamnější centra výtvarného umění, významní autoři a jejich díla.

#### **3. Malba na textilní podložce v Záalpi v 17. až 19. století**

Technika malby, druhy materiálů, nejvýznamnější centra výtvarného umění, významní autoři a jejich díla.

#### **4. Malba na textilní podložce v Čechách a na Moravě v 19. století**

Technika malby, druhy materiálů, nejvýznamnější centra výtvarného umění, významní autoři a jejich díla.

#### **5. Počátky restaurování a ochrany památek v Evropě**

Péče o památky a restaurování v období antiky, renesance, baroku až k počátkům moderní památkové péče v Evropě na přelomu 19. a 20. st., J. J. Winckelmann, V. le-Duc, J. Ruskin, W. Morris, G. Dehio, A. Riegl, M. Dvořák.

#### **6. Počátky restaurování a ochrany památek v Čechách a na Moravě**

Společnost vlasteneckých přátel umění, aktivity Národního muzea, C&K komise pro ochranu památek, počátky soupisových aktivit před rokem 1900, Klub za starou Prahu.

#### **7. Základní přístupy k restaurování a ochraně památek v Evropě od konce 19. století do současnosti.**

C. Brandi, S. Muños-Viñas, Benátská charta a další mezinárodní charty a dokumenty.

#### **8. Základní přístupy k restaurování a ochraně památek v Čechách a na Moravě od konce 19. století do současnosti.**

Historické přístupy k ochraně památek, J. Mocker, V. Birnbaum, J. Hofman, Z. Wirth, V. Wágner. Počátky a vývoj oboru restaurování na našem území, V. Kramář, B. Slánský, F. Petr, K. Veselý. Současný právní rámec ČR.

**Vypisuje:** Mgr. art. Luboš Machačko, Art. D.

#### **Doporučená literatura:**

##### **Doporučená literatura:**

Bauerová, Z. Proti času, *Konzervovanie-reštaurovanie v Československu 1918-1971*. Praha 2015.  
Bomford, D. – Dunkerton, J. – Wyld, M. *A Closer Look: Conservation of Paintings*. London 2009.  
Bomford, D. – Leonard, M. (eds.), *Issues in the Conservation of Paintings*. Los Angeles 2004.  
Brandi, C. *Teorie restaurování*. Kutná Hora 2000.  
Clark, M. *Mediaeval Painters' Materials and Techniques*. London 2011.

**Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

- Conti, A. *History of Conservation and Restoration of Works of Art*. Oxford 2007.
- Dvořák, M. *Vývoj adheziv a technologií pro rekonstrukci závěsných obrazů*, Státní restaurátorské ateliéry, 1990.
- Fuga, A. *Artist's Techniques and Materials*. Los Angeles 2006.
- Kiplik, D. I. *Technika malby*. Praha 1952.
- Kopecká, I. Nejedlý, V. *Průzkum historických materiálů*. Grada, Praha, 2005.
- Kubička, R. Zelinger, J. *Výkladový slovník malířství, grafika, restaurování*. Praha, 2004.
- Kühn, H. *Reclams Handbuch der künstlerischen Techniken*. Stuttgart: Philipp Reclam jun., 1984.
- Klouza, R. *Pohled do obrazu*. Praha 2014.
- Losos, L. *Výtvarné techniky*. Aventinum, 2010.
- Muñoz-Viñas, S. *Contemporary Theory of Conservation*. London 2004.
- Petr F. *Malířské techniky*, 1923.
- Reclams Handbuch der künstlerischen Techniken Bd.1*, Stuttgart 1984.
- Riegl, A. *Moderní památková péče*. Praha 2003.
- Sitwell, CH. - Staniforth, S. (eds.) *Studies in the History of Painting Restoration*. London 1998.
- Slánský, B. *Technika malby díl I. Malířský a konzervační materiál, Technika malby díl II. Průzkum a restaurování obrazů* Praha, Paseka, 2003.
- Zelinger, J. a kol. *Chemie v práci konzervátora a restaurátora*. Academia, Praha, 1987.

**Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

**TECHNIKY RESTAUROVÁNÍ**

1. Etický kodex restaurátora. Odborná terminologie, vymezení pojmů, literatura.
2. Systémy ukládání, citlivost písemných památek na světlo a obecné podmínky ochrany, klimatické podmínky, manipulace s písemnými památkami.
3. Kompletní rozsah restaurátorských a konzervátorských zásahů od průzkumu památky, vyhodnocení analýz, vypracování restaurátorského záměru.
4. Konzervování a restaurování papíru – dezinfekce, čištění, problematika bělení, odkyselování, zpeňování, lepení, opravy, rovnání, retuše, řešení otázky adjustace a ochrany.
5. Metody konzervování a restaurování vazebných usní a pergamenu.
6. Konzervování a restaurování pergamenových listin.
7. Metody konzervování a restaurování pečetí – vývoj metod konzervování a restaurování pečetí, historie pečetí, čištění, slepování.
8. Metody konzervování a restaurování historických a novodobých záznamových prostředků – tuše, železagalové inkousty, pigmenty, barviva, razítkové barvy, náplně do kuličkových per.
9. Konzervování a restaurování knižní vazby – restaurování bez rozebrání knihy, komplexní restaurování, restaurování knižního kování.
10. Metody ochrany fotografických dokumentů – struktura fotografických materiálů, degradace fotografických materiálů, uložení.
11. Restaurování fotografických materiálů.

Vypisuje: MgA. Ivan Kopáček

**Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

**Techniky restaurování**

**1. Modelový příklad restaurování díla – malby na textilní podložce**

Stanovení restaurátorského postupu. Koncepce, průzkum, záměr, restaurování.

**2. Průzkum uměleckých a umělecko-řemeslných děl na textilních podložkách**

Metody průzkumů a jejich vyhodnocení.

**3. Etické kodexy restaurátora, regulace restaurování v zákonu o státní památkové péči, restaurátorská dokumentace a její členění**

**4. Olejomalby na textilních podložkách**

Textilní podložky, podklady malby, barevné vrstvy – pigmenty a pojidla, závěrečné laky – základní typy a jejich složení, adjustování maleb na textilních podložkách

**5. Tempery a novodobé materiály na textilních podložkách**

Textilní podložky, podklady malby, barevné vrstvy – pigmenty a pojidla, plátkové kovy, práškové kovy. Druhy malby podle rozpustnosti pojidel nebo jejich směsí, adjustování maleb na textilních podložkách.

**6. Restaurování olejomalb na textilních podložkách**

Konsolidace barevných vrstev – pomocné materiály, ztenčení nebo snímání závěrečných laků, odstranění nevhodných retuší nebo přemaleb – rozpouštědla.

**7. Restaurování olejomalb na textilních podložkách**

Strip-lining, záplaty, způsoby celoplošné skeletizace na pomocné podložky, scelování nerozměrných trhlin v textilních podložkách – novodobé materiály.

**8. Restaurování olejomalb na textilních podložkách**

Doplnění chybějících částí podložky a tmelení defektů – použité materiály, barevné retuše – typy retuší, použité materiály, závěrečné laky – složení, způsoby aplikace.

**Vypisuje:** Mgr. art. Luboš Machačko, Art.D.

**Doporučená literatura:**

Bomford, D. - Dunkerton, J. – Wyld, M. *A Closer Look: Conservation of Paintings*. London 2009.

Bomford, D. - Leonard, M. (eds.) *Issues in the Conservation of Paintings*. Los Angeles 2004.

Brandt C. *Teorie restaurování*, Tichá Byzanc, Praha 2002.

Dvořák, M. *Vývoj adheziv a technologií pro rentoaláž závěsných obrazů*, Státní restaurátorské ateliéry, 1990.

Ferretti, M., *Scientific investigations of works of art*. Rome 1993.

Kopecká, I., Nejedlý, V. *Průzkum historických materiálů*. Grada, Praha, 2005.

Kubička, R., Zelinger, J. *Výkladový slovník malířství, grafika, restaurování*. Praha, 2004.

Lehmanová M. (ed.), *Etické kodexy*, Český výbor ICOM, 2014.

Muñoz-Viñas, S. *Contemporary Theory of Conservation*. London 2004.

Nicolaus, K. *The Restoration of Paintings*. Kónemann 1999.

Schätz M. *Moderní materiály ve výtvarné praxi*, SNTL – Nakladatelství technické literatury, Polytechnická knihovna, 1982.

**Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

Slánský, B. *Techniky malby díl I. Malířský a konzervační materiál, Technika malby díl II. Průzkum a restaurování obrazů* Praha, Paseka, 2003.

Schreiner, M. *Naturwissenschaften in der Kunst*. Wien 1995.

Stoner J. H. *Conservation of Easel Paintings*. Taylor & Francis Ltd. 2012

Šimůnková, E. - Bayerová, T. *Pigmenty*. Praha, 1999.

Šimůnková, E. - Karhan, J. *Pigmenty, barviva a metody jejich identifikace*. 1993.

Tatg, W.S., Mayer, W.J., *The Science of Paintings*. Kindle Edition 2000.

Wolbers, R. *Cleaning painted surfaces*. Archetype, 2000.

Zelinger, J. a kol. *Chemie v práci konzervátora a restaurátora*. Academia, Praha, 1987.

**Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

**CHEMICKÁ TECHNOLOGIE RESTAUROVÁNÍ A NAUKA O MATERIÁLECH**

**1. Papírová podložka**

Struktura a složení papíru (chemická a nadmolekulární struktura celulózy, hemicelulóz a ligninu); fyzikální a chemické vlastnosti papíru (plošná hmotnost, pevnost v tahu, kyselost papíru, alkalická rezerva, atd.); mechanismy degradace papíru (chemické, fyzikální, mechanické, biologické).

**2. Textilní podložka**

Rozdělení textilních vláken (rostlinná, živočišná, syntetická a modifikovaná přírodní vlákna); mechanismy degradace textilních materiálů (chemické, fyzikální, mechanické, biologické); restaurování textilních materiálů (využití tenzidů, dezinfekční prostředky, atd.).

**3. Příbuzné organické materiály (dřevo, kolagenové materiály, vosky)**

Původ a rozdělení; chemická a nadmolekulární struktura; mechanismy degradace (chemické, fyzikální, mechanické, biologické); metody konzervace/restaurování.

**4. Historická pojiva barevných vrstev**

Rozdělení pojiv do skupin; základní fyzikální a chemické vlastnosti; oblasti použití; mechanismy a důsledky degradace různých typů pojiv.

**5. Pigmenty, barviva a záznamové prostředky**

Historie použití; rozdělení pigmentů a barviv dle původu a chemického složení; mechanismy a důsledky degradace různých typů pigmentů a barviv.

**6. Polymerní látky používané při restaurování**

Rozdělení polymerních látek do skupin dle jejich původu a chemického složení (přírodní polymery, modifikované přírodní polymery, termoplasty, reaktoplasty, elastomery); postupy výroby a získávání polymerních látek, oblasti použití polymerních látek v restaurování; mechanismy a důsledky degradace různých typů polymerních látek.

**7. Preventivní péče**

Cíle preventivní péče; negativní faktory (teplota a vlhkost, záření, atmosférické znečištění, prach a biologické poškození); obecné požadavky na uložení sbírkových předmětů (papírové dokumenty, textil, usně, pergamen, dřevo, vosky).

**8. Metody přírodovědného průzkumu děl na papírové, pergamenové a textilní podložce**

Obecné cíle průzkumu; rozdělení metod dle oblastí použití; metody přírodovědného průzkumu (rentgenografie, IR, reflektoskopie, UV, fotografie, metody organické analýzy, metody anorganické analýzy; možnosti jednotlivých metod.

**9. Historické fotografické techniky a filmové podložky**

Historické fotografické techniky; princip vzniku fotografického obrazu; používané materiály (podložka substrátová vrstva, citlivá vrstva; degradační faktory fotografických materiálů a filmových podložek; klimatické podmínky uložení a vystavování fotografických materiálů; obalové materiály pro dlouhodobé uložení fotografických a filmových materiálů; zásady manipulace a vystavování fotografických materiálů.

*Základní a doporučená studijní literatura:*

- ĎUROVIČ, M. (eds.): *Restaurování a konzervace archiválií a knih*, Paseka, 2002.
- KOLEKTIV AUTORŮ: *Textil v muzeu, Soubor statí k problematice identifikace historického oděvu a textilií*. Technické muzeum v Brně 2008.



**Okruhy otázek k závěrečným zkouškám pro obor 8206T131 Restaurování a konzervace uměleckých a umělecko-řemeslných děl na papírových, textilních a souvisejících podložkách v akademickém roce 2021/2022**

- KOPECKÁ, I. (eds.): *Preventivní péče o historické objekty a sbírky v nich uložené*, Státní ústav památkové péče, Praha, 2002
- KOPECKÁ, I.: *Průzkum historických materiálů*, Grada 2005.
- KOTLÍKOVÁ, O. (eds.): *Restaurování filmů a fotografií*, Praha: STOP - Společnost pro technologie ochrany památek, 2007.
- KUBÍČKA, R., ZELINGER, J.: *Výkladový slovník malířství, grafiky a restaurátorství*, Grada 2004.
- LAVÉDRINE, B. *Photographs of the past: process nad preservation*. Los Angeles: Getty Conservation Institute, 2009.
- NORRIS, D. H. and GUTIERREZ, J. J. ed. *Issues in the conservation of photographs*. Los Angeles: Getty Conservation Institute, 2010.
- PROKOPOVÁ, I.: *Makromolekulární chemie*, VŠCHT Praha, 2007.
- SLÁNSKÝ, B.: *Technika malby I.*, Paseka 2003.
- SLÁNSKÝ, B.: *Technika malby II.*, Paseka 2003.
- ZELINGER, J.: *Chemie v práci konzervátora a restaurátora*, Academia, 1982.
- Sylaby k přednáškám (Ďurovič, Bayer, Lesniaková)

Vypisuje: Ing. Karol Bayer